

GŁOS

POWIATU RADZYŃSKIEGO

DWUTYGODNIK

gospodarczo-samorządowy i społeczno-oświatowy

R a r a ń c z a

Dwadzieścia lat upływa od tych przełomowych dni lutego 1918 roku...

Dnia 9 lutego w Brześciu imieniem c. i. k. monarchii hr. Czernin podpisał układ, zawarty z reprezentacją sowiecką, a przyznający ukraińskiemu państwu ludowemu Chełmszczyznę.

„Pokój brzeski“ wywołał osłupienie, które natychmiast przerodziło się w powszechne oburzenie. Rdzennie polska ziemia została wykrojona z żywego ciała Polski i zaprzędana drogą przetargów dyplomatycznych. „Czwarty rozbiór”...

Zabór austriacki zalała fala żywiołowego oburzenia.

A na wschodnio-południowych krańcach tego zaboru znajdowała się II. Brygada Legionów. 431 oficerów i 7135 szeregowych na obszarze Bukowiny, około setki oficerów i tysiąca szeregowych jako kadra w okolicy Bolechowa.

Jak grom spada na polskich żołnierzy wieść o haniebnym „pokoju brzeskim”.

Wyłania się myśl zbrojnego protestu. Serca i dusze przenika pragnienie czynu.

Dnia 15 lutego zostaje on zrealizowany. Pod osłoną nocy ruszają formacje legionowe w stronę kordonu granicznego pod Rarańczą, docierają do okopów austriackich i staczają z gęstymi ty-

ralierami austriackimi krwawy bój. Część oddziałów legionowych przedziera się przez front, część nie może już tego dokonać wobec coraz bardziej zwartego pierścienia wrogich zastępów...

Gdy błądy świt lutowego poranku wstaje nad pobojowiskiem — bój jest rozstrzygnięty.

Na wschód, tam gdzie wieści głoszą o skrzyknięciu się b. żołnierzy polskich b. carskiej armii, o powstaniu Polskiego Korpusu, marszerują legionjści Karpackiej Brygady tułaczym szlakiem...

Na zachód, za kraty więzień i druty obozów, do Marmaros-Sziget, Huszt, Dulfalva, ciągną ci, którzy nie zdołali się przedrzeć...

Tamci, co przeszli, mają przed sobą odyseję, zakończoną w maju bitwą pod Kaniowem — ci przed sobą martyrologię więzienną, długie miesiące niewoli, zdala od kraju...

Wypadki w lutym 1918 roku mają znaczenie nie tylko jako jeden z ostatnich epizodów epopei legionowej.

Były one zarazem żywym potwierdzeniem przenikliwości Józefa Piłsudskiego, kiedy już dawno przedtem front obozu niepodległościowego skierował przeciw państwu centralnym. Za to skierowanie ostrza swej polityki niepodległościowej po upadku caratu przeciw dwom pozostałym zabo-

rom — odpowiedzią był Magdeburg i Szczypiorna, Beniaminów i Werl...

Teraz w krąg tej idei Józefa Piłsudskiego wchodzi również i II. Brygada. Jej czyn jest bardzo silnym podkreśleniem idei niepodległościowej, jest protestem przeciw zakusom zaborców „przedypłomotypowania” sprawy polskiej, naruszenia choćby piędzi ziemi z tego, co się Polsce z chwilą zakończenia wojny światowej będzie należało.

W tym dniu 15 lutego 1918 żołnierze legionowi zmanifestowali przed światem, że gotowi są zarówno do walki o granice Polski, jak i do najwyższego poświęcenia i męczeńskiej ofiarności w imię idei niepodległości.

Tak też ocenia ten dzień i ten czyn historyk. „W noc lutową roku 1918 — pisze on — żołnierz poszedł w myśl wskazań Twórcy czynu zbrojnego, który za swą pracę w kierunku uwolnienia polskiej racji stanu spod jakichkolwiek obcych wpływów cierpiał wtedy jako więzień Magdeburga. Żołnierz II. Brygady uczynił ten krok najwyższej mądrości politycznej, nie świadom jeszcze, że w tym momencie spełnia czyn, który można porównać tylko z wypowiedzeniem wojny Rosji przez strzelców Piłsudskiego w dniu 6. VIII. 1914. Żołnierz II. Brygady nie zdawał sobie jeszcze sprawy, że w chwili wypowiedzenia wojny Austro-Niemcom stawał u boku Józefa Piłsudskiego jako jedynie w tym

Normalna praca w Związku Nauczycielstwa Polskiego

Na zjeździe nadzwyczajnym Z. N. P. w Krakowie w dn. 2. II. b. r. panowała podniosła Atmosfera. Tak bardzo zespolonej ideowo i tak zwartej organizacyjnie grupy, jaką przedstawia Związek Nauczycielstwa Polskiego, nie przejawia żaden inny związek w Polsce. Prezesem Z. N. P. został ponownie wybrany jednogłośnie kol. Kolanko. Wyborowi temu towarzyszyły nie milknące oklaski, którymi nad wyraz wymownie zaznaczyli swój stosunek delegaci do osoby kol. Prezesa Kolanki. Kol. Kolanko jednak prezesury nie przyjął, motywując dostatecznie swe ustąpienie i wysunął kandydaturę na prezesa kolegi Zygmunta Nowickiego, dotychczasowego vice-Prezesa Z. N. P. Również prawie jednogłośnie Prezesem został wybrany kol. Z. Nowicki. Cały Zarząd Główny został wybrany w myśl przedstawionego wniosku b. Zarządu.

Zjazd przesłał depeşe hołdownicze Panu Prezydentowi I. Mościckiemu, Panu Marszałkowi Rydzowi-Śmigłemu i Pani Marszałkowej Piłsudskiej.

Pięknym i wzruszającym momentem zjazdu było złożenie przez kol. Kolankę i prezydium kwiatów u trumny największego Wychowawcy narodu Marszałka Józefa Piłsudskiego, po czym kol. Kolanko odczytał wobec wszystkich zebranych delegatów na dziedzińcu wawelskim pamiętne słowa Wskrzesiciela Państwa naszego, powie-

momencie zdolny do czynu twór Jego dalekosiężnej myśli".

Kilka zaledwie miesięcy upłynęło od tych mroźnych i tragicznych dni lutowych. I ci, co walczyli pod Kaniowem, i ci, co przeżywali udrękę bezczynności za kratami więzień i drutami obozów — w listopadzie słuchali rozkazów tego, co z Magdeburga przybył do stolicy państwa, by walczyć przez dwa jeszcze lata pod Jego wodzą i w obronie granic wolnej Polski.

M.

dziane w dn. 10 września 1923 r. na zjeździe naszej organizacji: „Odrodzić dusze ludzkie, zmienić człowieka, zrobić go lepszym, wyższym, potężniejszym i silniejszym — oto wasze zadanie. Obok pracy wojskowej, która byt nasz utrwaliła krwią wylaną, jesteście tymi,

Młoda Wieś przygotowuje się do pracy samorządowej

Jeśli chodzi o zrozumienie i zorientowanie się w dziedzinie pracy samorządowej na wsi szerszego ogółu społeczeństwa wiejskiego to jest ono wybitnie nie wystarczające. Szczególnie skomplikowany w ostatnich latach system wyborczy do rad gminnych i gromadzkich jest powodem całego szeregu rozgoryczeń ludności w dalszym ciągu pogłębia przepaść między ogółem obywateli a czynnikami wykonawczymi w Zarządzie gminnym.

Samorząd gminny zaś bez tego czynnika obywatelskiego traci swój istotny sens i znaczenie. Młoda Wieś rozumiejąc to znaczenie samorządu i spostrzegając coraz groźniejsze objawy zaprzeczania się istoty samorządu stara się w swojej pracy kształcić młodzież w dziedzinie samorządowej, aby po przez świadomych ludzi uaktywnić i uzdrowić nasze życie samorządowe.

Praca jest prowadzona w Przysposobieniach Samorządowych prowadzonych w Kołach Młodzieży oraz po przez kursy i pogadanki na te tematy.

Ostatnio większym posunięciem w tym zakresie jest kurs samorządowo-spółdzielczy zorganizowany przez Związek Młodej Wsi woj. lub. w dniach od 7 do 19. II. b. r.

Kurs odbywa się w Domu Żołnierza i gromadzi 37 uczestników z całego wojew. Kurs rozpoczął się w dn. 7 lutego wykładem inauguracyjnym o „Istocie i znaczeniu samorządu terytorialnego”. Żywa i b. rzeczowa dyskusja uczestników dowiodła na wstępie duże zainteresowanie się młodzieży

którzy w odrodzeniu Polski i człowieka macie największe prawo do zasługi.“

W dniu 7 lutego b. r. Kurator Z. N. P., p. Maciszewski złożył swe czynności nowowybranemu Zarządowi Głównemu Z. N. P. na ręce Prezesa, kol. Z. Nowickiego.

wiejskiej tą sprawą i potrzebę kształcenia się samorządowego. O tej potrzebie i zainteresowaniu świadczą w dalszym ciągu głosy w gazecie ściennej wydawanej przez kursistów, które w motywacji swojego przyjazdu na kurs podają w pierwszym rzędzie głęboko odczuwaną potrzebę poznania całości kształtu samorządu terytorialnego.

Kurs zorganizował się w Koło Młodzieży Wiejskiej i wszelkie sprawy organizacyjne związane z życiem na kursie załatwia w ramach własnego zarządu. Kierownictwo kursu ogranicza się do dopilnowywania terminów prelekcji i załatwiania spraw wychodzących poza teren kursu i poza zakres możliwości uczestników. Stąd atmosfera na kursie jest wysoce koleżeńską i miłą. Dotychczas zostały zreferowane sprawy ustroju samorządu terytorialnego przez p. Haciewicza, również na temat organizacji pracy w gminie mówił wójt gminy Zemborzyce p. Bobkiewicz St. Dzień 9 lutego poświęcono omawianiu regulaminów wyborczych do rad gminnych i gromadzkich oraz przy wyborze sołtysa i wójta.

W tym dniu odbyły się również zajęcia praktyczne prowadzone przez inspektora gminnego p. Zbiega St. W dalszym ciągu w dniu 10. II. powtórzenie regulaminów wyborczych przeprowadził p. Zbieg St., który również omówił sprawę przysposobienia samorządowego w Kołach Młodzieży. Zagadnienia samorządowe będą tematem na kursie do dnia 14 lutego, później nastąpi część spółdzielcza kursu.

Ze Związku Strzeleckiego pow. radzyńskiego

Zbiórka żelaza

W marcu b. r. przystąpi Związek Strzelecki do zbierania starego żelaza na terenie powiatu. O terminie zbiórki zostaną poszczególne wioski i miasta zawiadomione przy pomocy afiszów. W związku z tą akcją Zarząd Powiatowy Z. S. prosi wszystkich sympatyków o pomoc, która w pierwszym rzędzie powinna się zacząć od propagandy ważności tej akcji dla obrony kraju i dla gospodarki państwa. Po zbiórce nie powinno zostać ani kawałka żelaza na terenie objętym zbiórką — trzeba dążyć do tego, by ci, którzy pozakopywali całe masy zawadzającego żelaza wykopali je z powrotem i przekazali strzelcom, którzy się po nie zgłoszą. W pierwszym rzędzie Zarz. Powiatowy Z. S. zwraca się z apelem o propagowanie tej akcji do p. p. Kierowników szkół i p. p. nauczycielstwa, by raczyli omówić z dziatwą oraz na zebraniach ro-

dzicielskich sprawę zbierania starego żelaza, gdyż przede wszystkim od nasilenia propagandy i należytego uświadomienia zależy powodzenie tej akcji. Równocześnie Zarząd Powiatowy zwraca się o pomoc w akcji do wszystkich pokrewnych organizacji, by na swoich terenach zechciały pomóc Zw. Strzel. w akcji — przy czym deklaruje im swoją pomoc w podobnej akcji.

Zarząd Powiatowy Związku Strzeleckiego.

Dn. 5. II. 1938 r. Oddział Zw. Strzel. w Radzynie urządził wyprawę na zabawę do Pododdziału w Miłkowie. W wycieczce wzięło udział 21 strzelczyń i 22 strzelców. Bliższe szczegóły w następnym numerze.

W styczniu b. r. Pododdział Z. S. w Kolembrodach w sile 25 ludzi wyruszył do Białej Podlaskiej pod kierownictwem ref. wych. ob.

ob. T. Barana, na wyświetlanie jakiegoś ciekawego filmu. Mamy nadzieję, że napiszą do „Głosu Pow. Radz.” coś więcej o tej wycieczce.

W styczniu, przed wyjazdem do Miłkowa został rozegrany w świetlicy Oddziału Z. S. w Radzynie turniej szachowy, w którym ob. Koziół zajął I. miejsce, II. i III. ob. Żyłka i Szulc.

W rozgrywkach warcaby I. miejsce zajęła ob. Zalewska Zofia, II. — Majówna Janina, III. — Majówna Zofia. W najbliższym czasie zostanie zorganizowany turniej o Mistrzostwo Oddziału Radzyń, dostępny i dla członków innych organizacji.

Jak strzelcy cenią sobie pracę strzelecką, najlepiej wskazuje wypadek jaki miał miejsce w Podod. Brudna. Strzelec Ostapiuk z kol. Miłków, mimo choroby przyszedł na zbiórkę, bo nie chciał

jej opuścić. Niestety przeliczył się z siłami i zemdlął w czasie ćwiczeń, wskutek czego Kom. Pow. odwiózł go do domu. Bardzo to pochlebne dla młodego Pododdziału, gdzie prawie stale na zbiórkach jest 100% obecność, ale należy też strzelców uświadomić, że nie należy ryzykować swego zdrowia, zwłaszcza w chorobie takiej jak grypa.

Dn. 20. III. b. r. odbędzie się w Radzynie akademie — pokaz pracy strzeleckiej — w której winny wziąć udział wszystkie Oddziały i Pododdziały Zw. Strzeleckiego z terenu powiatu.

Na akademie złożą się: Tańce narodowe, inscenizacje, śpiewy, deklamacje i t. p. Przygotowujcie więc już teraz to, co Wam się najlepiej udaje w pracy świetlicowej, by innym pokazać jak można przyjemnie spędzić czas.

Bardzo możliwe, że w tym czasie zostanie rozegrany również powiatowy turniej szachowy i warcabowy, bo jak dotąd to w kilku

ALEKS. OLESZCZUK

Zboże i chleb

w obrzędach i zwyczajach ludowych na Podlasiu

Wstęp.

Praca ta jest wynikiem czterotygodniowego procesu zbierania materiałów ludoznawczych po Podlasiu w ciągu miesięcy wakacyjnych ub. r. oraz wielu tygodni opracowywania tego tematu. Przy gró-

 Pododdziałach te gry są rozwinięte.

Dn. 6. II. b. r. Pododdział Z. S. w Siedlanowie odegrał sztukę teatr. „Jak kapral Szczapa dostał się do raju”. Po przedstawieniu odbyła się zabawa taneczna. Mimo szczupłych warunków lokalowych zebrano koło 20 zł., które przydadzą się w pracy świetlicowej.

Na przedstawieniu był Prezes Zarz. Pow., Komendantka Powiatowa oraz delegacja Oddz. Radzyń 3 strzelczynie i 3 strzelców.

STRZELEC.

madzeniu materiałów starałem się objąć zasięgiem więcej typowe tereny Podlasia, mając na względzie charakter etniczny terenów.

Obraz etniczny współczesnego Podlasia jest bardzo różnorodny, stąd wielka różnorodność zamieszczonych w pracy momentów zwyczajowych. Różnice te są wynikiem ścierania się wpływów innych grup etnicznych na kulturę Podlasia.

Wpływy grup etnicznych białoruskich — od północy, ruskich od południowo-wschodn., mazowieckich — od zachodu oraz oddziaływanie szlachty zaściankowej, rozsianej gęsto po całym Podlasiu wytworzyły zbyt różnorodne oblicze kulturalne tej ziemi.

Zewnętrzna oznaką tych różnic, między innymi, jest język występujący na tamtych terenach, który trzeba podzielić na dwie podstawowe grupy: gwary polskie i ruskie.

W notowaniu tekstów starałem się uchwycić wiernie pewne właściwości gwar ruskich. W napotykanym gwarach ruskich występują charakterystyczne pochyleńia dwóch sąsiadujących samogłosek w rodzaju ie, uo, wymawiane jednym ruchem wydechowym w ten sposób, że brzmienie pierwszej samogłoski przenosi się na następną.

W tekstach zaznaczam to przez łuk obejmujący dwie samogłoski, n.p. lięto, źnięte, wuom i t. d.

I. Zboże i chleb w obrzędowości dorocznej i zwyczajach rodzinnych

1. Chleb jako symbol dóbr materialnych.

Zboże i chleb w życiu rolnika to podstawa jego egzystencji materialnej.

Ziemia i jej plody, to źródło utrzymania się całej rodziny i zapotrzebowanie tych, którzy na roli nie pracują, lub nie starcza im chleba.

Przez zależność urodzaju i wegetacji od sił nieznanych, wytwarza się do chleba stosunek sakralny. Stosunek ten wyraża się w odnośzeniu się do chleba w życiu codziennym, a zwłaszcza w momentach szczególnej wagi jakimi są obrzędy doroczne, zwyczaje rodzinne i przejawy życia społecznego na wsi.

Usymbolizowanie chleba, przed-

Na zakończenie tych kilku uwag pragnę zaznaczyć, że to, co udało mi się zarejestrować jest zaledwie drobną cząstką przeszłości i terażniejszości etnograficznej Podlasia. W ostatnich latach jesteśmy świadkami bardzo przyspieszonego procesu zanikania wytworów kulturalnych, które kształtowały do niedawna odrębność kulturalną wsi. W podjęciu tego tematu przyświecała mi myśl aby do znawstwa kultury Podlasia dołożyć skromny przyczynek.

stawiającego dostatek i ład społeczny ma punkt wyjścia z konkretyzmu myślowego rolnika i jego religijności.

Słowa z codziennej modlitwy: „Daj nam dzisiaj chleba naszego, powszedniego”, rozumie dosłownie i przez to chleb nabiera w jego pojęciu tak wielkiego znaczenia.

Chleb jest przedmiotem szczególnej czci i poszanowania w życiu codziennym, a szczególnie w uroczystościach rodzinnych, społecznych i religijnych.

Poszanowanie chleba ma zabezpieczyć człowieka od głodu i odwrócić klęski nieurodzaju.

W mniemaniu ludu chleb jest najważniejszym pożywieniem. Choć

by innego pożywienia było w bród, człowiekowi grozi śmierć głodowa, bo chleba nie może nic zastąpić (Kolembrody).

Poszanowanie chleba wyraża się w różnych formach.

Gdy kawałek chleba spadnie ze stołu lub z ręki na ziemię, należy podnieść, zdmuchnąć pył, ucałować i spożyć lub położyć na stole (Kolembrody).

Chleb zwykle umieszcza się na stole w białym obrusie.

Znajdowanie się chleba na stole jest oznaką dostatku i ładu rodzinnego.

Brak chleba u kogoś na stole ma świadczyć bądź o wielkim ubóstwie lub rozprężeniu rodzinnym i społecznym. (Szóstka).

(D. c. n.)

Specjalista chorób skórnych
i wenerycznych
Dr. Med.
M. SCHLEJCHER

przyjmuje w MIĘDZYRZECU
w poniedziałki od 4—8 wiecz.
i w czwartki od 11—2 p.p.
przy ul. Narutowicza 5.

KOMUNIKAT

Wojewódzkie Biuro Funduszu Pracy w porozumieniu z Izbą Rzemieślniczą w Lublinie oraz Kuratorium Okręgu Szkolnego w Lublinie, organizuje 6-cio miesięczny kurs dla czeladników murarskich.

Kurs odbędzie się w dwóch turnusach: w lutym, marcu i kwietniu, oraz w listopadzie, grudniu 1938 i styczniu 1939 r.

Kurs ma za zadanie podniesienie poziomu zawodowego bezrobotnych, pracujących w zawodzie murarskim.

Kurs prowadzony będzie przy Szkole Budownictwa w Lublinie, Al. Długosza № 2. Po ukończeniu kursu i złożeniu egzaminu w trybie przewidzianym przez ustawę rzemieślniczą, słuchacze otrzymają świadectwo uprawniające ich do wykonywania zawodu murarskiego w charakterze czeladnika.

Na kurs będą przyjmowani przede wszystkim kandydaci pracujący przynajmniej 3 lata w zawodzie murarskim, a którzy dotychczas nie uzyskali uprawnień czeladniczych. Słuchacze uczęszczający na kurs korzystać będą z finansowej pomocy Funduszu Pracy, która to pomoc traktowana będzie jako stypendium zwrotne po ukończeniu kursów.

Zaproszenie.

Zarząd Komitetu Obwodowego T-wa Pop. Budowy Publ. Szkół Powszechnych w Białej-Podlaskiej podaje do wiadomości, iż dnia 20 lutego 1938 r. o gddz. 12-iej w sali Sądu Okręgowego przy ul. Gen. Pierackiego w Białej Podl. Odbędzie się doroczny Walny Zjazd p. p. Delegatów Kół T-wa P. B. P. S. P. z Obwodu bialsko-podlaskiego z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie;
- 2) Wybór Prezydium Zjazdu;
- 3) Roczne sprawozdanie z organizacji T-wa w Obwodzie;
- 4) Sprawozdanie finansowe;
- 5) Sprawozdanie z akcji budowy szkół;
- 6) Sprawozdanie z działalności Zarządu;
- 7) Dyskusja nad sprawozdaniami;
- 8) Absolutorium ustępującemu Zarządowi;
- 9) Wybór nowego Zarządu;
- 10) Plan pracy na rok następny;
- 11) Wolne wnioski.

Zarząd Komitetu Obwodowego wyraża nadzieję, na Zjeździe tegorocznym nie zabraknie ani jednego Delegata Kół T.P.B.P.S.P.

ZARZĄD.

Sygnatura: Km. 687/37.

Obwieszczenie o licytacji ruchomości.

Komornik Sądu Grodzkiego w Radzynie Podlaskim, Bolesław Gielg, mający kancelarię w Radzynie Podl. ul. Kozirynek Stary na podstawie art. 602 k p. c. podaje do publicznej wiadomości, że dnia 25 lutego 1938 roku o godz. 12 w folw. Borki, gminy Biała, odbędzie się 2 ga licytacja ruchomości, należących do Marii i Zygmunta Jaźwińskich, składających się z jednego pianina firmy „Thurmer” jednego podłużnego lustra w ramach pozłacanych, jednej szafy odzieżowej, dużej, koloru brązowego, jednego garnituru mebli miękkich (4 krzesła i dwa fotele) i jednego lustra, trema, z konsolką w ramach, oszacowanych na łączną sumę zł. 860 Ruchomości można oglądać w dniu licytacji w miejscu i czasie wyżej oznaczonym.

m. Radzyń Podl. dn. 27 stycznia 1938 r.